

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 537/2024-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], zastúpeného JUDr. Júliusom Jánošíkom, advokátom, Klincová 35, Bratislava, proti postupu Správneho súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. BA-7Sa/15/2021 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Správneho súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. BA-7Sa/15/2021 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
- Správne mu súdu v Bratislave **p r i k a z u j e**, aby v konaní sp. zn. BA-7Sa/15/2021 konal bez zbytočných prietahov.
- Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie v sume **500 eur**, ktoré **j e** Správny súd v Bratislave **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Správny súd v Bratislave **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **702,16 eur** a zaplatiť ich právne mu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa, skutkový stav veci a sťažnostná argumentácia

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 1. októbra 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom správneho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. BA-7Sa/15/2021. Sťažovateľ žiada o priznanie finančného

zadost'učinenia v sume 3 500 eur a náhrady trov konania. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 537/2024-18 z 22. októbra 2024 bola ústavná sťažnosť prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa žalobou doručenou Krajskému súdu v Bratislave 10. februára 2021 domáhal preskúmania rozhodnutia Sociálnej poisťovne č. 571 226 6373 z 22. decembra 2020. V napadnutom konaní, ktoré je od 1. júna 2023 vedené na správnom súde, nebolo do dňa podania ústavnej sťažnosti právoplatne rozhodnuté. Podstata sťažnostnej argumentácie spočíva v tvrdenom porušení základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov postupom konajúceho súdu. Sťažovateľ zrekapituloval priebeh napadnutého konania, pričom v podstatnom uviedol, že od podania žaloby uplynulo viac ako 3 a pol roka a vo veci nebol okrem preposlania vyjadrení vykonaný jediný úkon zo strany súdu. Nejde pritom o právne zložitý prípad, keďže v obdobných veciach Najvyšší súd Slovenskej republiky vytvoril rozsiahlu judikatúru, na ktorú sťažovateľ v správnej žalobe poukázal.

3. Zo spisu správneho súdu, ktorý si ústavný súd vyžiadal, vyplýva, že správny súd o správnej žalobe rozhodol rozsudkom č. k. BA-7Sa/15/2021-58 z 22. októbra 2024 tak, že napadnuté rozhodnutie Sociálnej poisťovne zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie. Zároveň priznal žalobcovi nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

II.

Vyjadrenie správneho súdu a replika sťažovateľa

4. Predsedníčka správneho súdu vo svojom vyjadrení poukázala na skutočnosť, že od 1. júna 2023 prešiel na správny súd výkon správneho súdnictva vo všetkých veciach, na ktoré bol príslušný nielen Krajský súd v Bratislave, ale aj Krajský súd v Trnave a Krajský súd v Nitre, teda spolu 5766 nerozhodnutých vecí. Správny súd má momentálne z celkového počtu 44 miest sudcov obsadených len 33 miest, z toho je 30 aktívnych. Zároveň dala do pozornosti, že napadnuté konanie patrí svojim predmetom medzi najväčšiu agendu samosudcov, ktorí popritom konajú a rozhodujú v zákonom lehotovaných veciach, ktoré zo svojej podstaty majú byť rozhodované rýchlejšie. Predsedníčka správneho súdu žiadala, aby ústavný súd uvedený aspekt zohľadnil pri svojom rozhodovaní.

5. Súčasťou vyjadrenia predsedníčky správneho súdu bolo aj písomné stanovisko zákonného sudcu, ktorý zrekapituloval doterajší priebeh napadnutého konania chronologickým prehľadom procesných úkonov súdu a strán sporu. Vec bola meritórne rozhodnutá 22. októbra 2024, pričom rozsudok nadobudol právoplatnosť 24. októbra 2024.

6. Vzhľadom na obsah vyjadrenia správneho súdu ústavný súd nepovažoval za potrebné vyzývať sťažovateľa na zaujatie stanoviska k danému vyjadreniu a pristúpil k meritórnemu posúdeniu dôvodnosti ústavnej sťažnosti.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je založená na nekonaní, resp. neefektívnej činnosti správneho súdu v napadnutom konaní.

8. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

9. Pri posudzovaní, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

10. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, z hľadiska predmetu konania ide po právnej stránke o vec, ktorá patrí k štandardnej agende správneho súdnictva. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh ani vyjadrení predsedníčky správneho súdu a zákonného sudcu taktiež nevyplýva žiadna skutočnosť, ktorá by indikovala skutkovú zložitost' napadnutého konania.

11. Pri hodnotení správania sťažovateľa ústavný súd konštatuje, že z chronologického prehľadu procesných úkonov vyplýva, že sťažovateľ svojím správaním, resp. svojou procesnou aktivitou neovplyvnil celkovú dĺžku napadnutého konania.

12. V súvislosti s posudzovaním postupu správneho súdu v napadnutom konaní ústavný súd už na úvod uvádza, že samotná skutočnosť, že v napadnutom konaní bolo meritórne rozhodnuté až po 3 a pol roku od podania správnej žaloby, nie je zlučiteľná s obsahom označeného práva. Správna žaloba bola doručená 10. februára 2021 konajúcemu súdu, ktorý bezprostredne po jej doručení začal vykonávať súvisiace procesné úkony. Konajúci súd bol v konaní nečinný od 23. júna 2021, keď zaslal žalovanému repliku žalobcu s možnosťou vyjadriť sa, až do 4. októbra 2024, keď oznámil miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku. Medzitým bol síce vykonaný jeden procesný úkon 23. júna 2021, ktorý spočíval v opätovnej výzve žalovanému na možnosť vyjadriť sa k replike žalobcu, tento procesný úkon však ústavný súd hodnotí ako zbytočný a duplicitný, a teda ako prejav neefektívnosti v postupe konajúceho súdu. Správny súd napokon vo veci rozhodol 22. októbra 2024 rozsudkom a v súčasnosti je povinný rozhodnúť už len o výške trov konania, ktorých náhrada bola sťažovateľovi predmetným rozsudkom priznaná.

13. Ústavný súd uznáva, že dĺžka konania bola čiastočne ovplyvnená implementáciou tzv. súdnej mapy a s tým súvisiacou reorganizáciou súdnej sústavy spojenou s prechodom právomocí na správne súdy, ako aj zmenami v osobe zákonného sudcu. Táto okolnosť však nie je objektívne spôsobilá v plnom rozsahu ospravedlniť také dlhé obdobie súvislej nečinnosti konajúceho súdu, ktoré malo za následok vznik zbytočných prietáhov.

14. Ústavnému súdu je známe, že správny súd je v súčasnosti personálne poddimenzovaný, a je mu známy aj vysoký počet nevybavených konaní, ktoré na správny súd prešli v dôsledku reorganizácie súdnictva. Prietahy v konaní však nemožno ospravedlniť všeobecne známou preťaženosťou sudcov ani množstvom procesných úkonov sudcu; je totiž vecou štátu, aby organizoval svoje súdnictvo tak,

aby princípy súdництва zakotvené v ústave i Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd boli rešpektované, a prípadné nedostatky v tomto smere nemôžu ísť na ťarchu občanov, ktorí od súdu právom očakávajú ochranu svojich práv v primeranej dobe. Nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prieťahy, a to len v tom prípade, ak sa na tento účel prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote (m. m. IV. ÚS 337/2018).

15. S poukazom na celkovú dĺžku napadnutého konania, obdobie nečinnosti a nesústredeného postupu ústavný súd dospel k záveru, že postupom správneho súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

16. Napriek tomu, že správny súd už meritórne rozhodol, bude povinný vykonať ešte procesné úkony súvisiace s vyčíslením trov konania, preto mu ústavný súd prikázal, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

IV.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

17. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 302/2020). Ústavný súd konštatuje, že v uvedenej veci prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Ústavný súd priznal sťažovateľovi finančné zadosťučinenie vo výške 500 eur, ktoré mu je správny súd povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 3 výroku tohto nálezu). V prevyšujúcej časti požadovaného nároku na priznanie finančného zadosťučinenia ústavný súd návrhu nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

18. Ústavný súd podľa § 73 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uložil správne súdu povinnosť nahradiť sťažovateľovi trovy konania. Sťažovateľ si vyčíslil trovy konania za 2 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie ústavnej sťažnosti) v celkovej výške 702,16 eur. Ústavný súd preskúmal vyúčtovanie podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Aktuálna výška tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby pri zastupovaní pred ústavným súdom je 1/4 výpočtového základu (§ 11 ods. 3 vyhlášky), čo predstavuje sumu 343,25 eur, a výška režijného paušálu predstavuje sumu 13,73 eur. Keďže uplatnený nárok na náhradu trov neprekračuje tarifnú odmenu, priznal ústavný súd sťažovateľovi náhradu podľa jeho vyúčtovania. Celková výška trov podľa vyúčtovania je v sume 702,16 eur,

ktorú je správny súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. novembra 2024

Libor Duľa
predseda senátu